

Lobbyisme

Lobbyisme eller lobbyvirksomhet kan defineres som systematisk og målrettet påvirkning for å oppfylle egne målsettinger overfor politiske beslutningstakere i Stortinget.

Ordet lobby er engelsk, og blir oftest oversatt med korridorpolitikk. Selve begrepet er betegnelsen på inngangshallen (korridorene) i den amerikanske kongressen hvor de folkevalgte møtte folk utenfra. Av den grunn ble ordet opprinnelig bare brukt om påvirkning av medlemmer av den lovgivende forsamling.

Et tilbakeblikk

I tiden etter 1814 hadde fremdeles Kongen og hans embetsverk stor innflytelse og makt i det politiske liv. Embetsmannsstaten hadde sin storhetstid. Stortinget møttes bare hvert tredje år og hadde liten innflytelse over daglige gjøremål. Etter 1871 møttes Stortinget årlig, og sammen med gjennombruddet for det parlamentariske styresett, ble oppmerksomheten overfor Stortinget betydelig skjerpet. På slutten av 1800-tallet så det moderne Norge framveksten av de nye riksdekkende interesseorganisasjonene. Kirkelige organisasjoner, avholdsbevegelsen, industriinteresser, reder- og sjømannsorganisasjoner, arbeidstakerorganisasjoner og jord- og skogbruksinteresser møtte etter hvert hyppig opp i Stortingets korridorer, og fra 1905 hadde lobbyistene sin første glanstid. I 1903 kritiserte Verdens Gang komitésystemet på Stortinget, og skrev bl.a. at «Al magt i denne sal» var blitt til «Al magt i komitéværelserne». Avisen skrev at komitéformennene hadde blitt «en slags

Overministre og derfor ogsaa i særlig Grad Gjenstand for det underhaands Korridorfrieri, som mere end noget andet har tjent til at fremme Bagdørsindflytelsen, og til å forvirre Hodet paa de treaarige Smaadiktatorer».

Stortingsrepresentantene var ennå relativt løst knyttet til sine partier, og derfor kunne pressgrupper øve stor innflytelse på den enkelte representant. Statens generelle engasjement økte, og sammen med vekst i nasjonal og internasjonal økonomi skapte dette behov for kanaler inn mot de viktige og bestemmende offentlige institusjoner. «Korridorpolitikk» var kommet for å bli. I tiden etter 1945, under flertallsregjeringene til Arbeiderpartiet, synes virksomheten overfor Stortinget å avta, og samfunnsforskere har pekt på at det sannsynligvis henger sammen med at regjeringene og organisasjonene hadde et nært samarbeid f. eks i lønnsforhandlinger og landbruksoppgjør. Fra slutten av 1970-tallet, med relativt hyppige regjeringsskifter preget av mindretallskonstellasjoner, har Stortinget spilt en mer dominerende rolle. En følge er at interessegrupper får innpass i partiene, blant representantene og i komiteene i Stortinget og dette gjøres i stadig større omfang av heltidsansatte kommunikatører ansatt i profesjonelle informasjons/rådgivningsfirmaer. Lobbyvirksomheten er altså en «ordning» med røtter langt tilbake i Stortingets historie.

Hvem er lobbyist?

I litteraturen er det vanlig å skille mellom interesselobbyisme og oppdrags- eller kontrakts-lobbyisme. Interesse-lobbyisme er enkeltpersoner, ansatte eller representanter

for interesseorganisasjoner eller bedriften selv. Oppdrags-lobbyisme derimot utføres av profesjonelle lobbyister, informasjonsrådgivere, myndighets-kontakter dvs. utenforstående betalt aktør. Det er uvanlig at profesjonelle lobbyister tar direkte kontakt med for eksempel stortings-representantene. Det er det kundene selv som gjør etter råd fra de profesjonelle lobbyistene. Årsaken til kjøp av lobby-tjenester er bl.a. mangel på kunnskaper om politiske beslutningsprosesser. Man ser derfor at mange profesjonelle lobbyister har vært innom politikken, enten som rådgivere eller politikere.

Pr. i dag (2004) er det ifølge Dagens Næringsliv ca. 450 informasjonsrådgivere /profesjonelle lobbyister i Norge. Disse dekker områder som strategisk kommunikasjon, marketing, redaksjonelle tjenester, digital kommunikasjon, medierådgivning, investor relations, sponsorrådgivning og offentlig/politisk informasjon.

Hvordan drive lobbyvirksomhet?

Det først en må gjøre som lobbyist er å finne ut hvor ansvaret ligger i den konkrete saken som man ønsker å fremme/påvirke. Om saken avgjøres i kommune, fylke eller stat (regjering, storting). Deretter må man sette seg godt inn i saksgangen i det aktuelle forvaltningsorganet og finne ut hvem som har ansvar for dette konkrete saksområdet. Ta gjerne kontakt med administrasjonen eller via Internett for å finne ut hvem det er som er det forberedende og det besluttede organ. Finn også ut hva som er sagt eller gjort før i den konkrete saken, hvem som har vist interesse/engasjement og hvilke politiske partier som er opptatt av saken.

Dersom saken er på statlig nivå, må man ha kunnskaper om makten ligger i storting eller regjering. I de siste årene med mindretallsregjeringer har presset mot Stortinget økt betraktelig.

Viktige beslutningstagere i Stortinget er de partiene som sitter med ”vippemakt”, regjeringsmakt eller komitémakt. Partier som sitter i vippeposisjon (har vippemakt) kan ha større makt enn størrelsen skulle tilsi. Vippemaktskillelinjer kan imidlertid også gå innad i partier, spesielt gjelder dette lokaliserings spørsmål. Det er derfor ikke alltid lett å finne frem til vippemakten.

Lettere er det å finne frem til regjeringspartiene, og hvem som til enhver tid sitter i de ulike komiteene (Stortingets faste komiteer). Komitéarbeidet på Stortinget er som nevnt tidligere svært viktig, så hver gang et nytt storting trer sammen, er det stor interesse for hvem som blir sittende i de ulike komiteene. Det er også viktig å finne det rette tidspunktet for å fremme saken. Gjelder det penger, må man være tidlig på banen. Budsjettarbeidet starter i regjeringen over ett år før det presenteres i Stortinget i oktober hvert år. Det er alltid lurt å knytte kontakter med likesinnede. Henvendelser fra flere styrker mulighetene for å få gjennomslag.

Det er viktig å finne ”døråpnere” med autoritet som kan overbevise skeptikere. Politiske rådgivere kan være slike døråpnere. Det kan derfor være lurt å etablere god kontakt med politisk rådgivere og byråkrater.

Når man så har kommet så langt at man har fått kontakt og avtalt et møte, er det viktig å være godt forberedt.

Gode råd

1. Skaff deg oversikt over hvem du skal møte.
2. Formulere et klart budskap. Legg igjen en skriftlig versjon av presentasjonen. Gjerne et visittkort.
3. Avklar alltid innledningsvis hvor lang tid det er avsatt til møtet, bruk aldri mer enn en tredjedel av tiden på presentasjonen – og konsentrer deg om å lytte. Ved å lytte kan man finne ut hvordan mottager tenker, og det blir viktig for den videre kontakten.
4. Dersom det er telefonhenvendelser, bør det avklares om den du ringer til har tid til å snakke med deg. Ring aldri sent om kvelden eller i helgene. Send gjerne en e-post i forkant for å forklare hva saken dreier seg om.
5. Kombiner entusiasme med profesjonell saklighet og gi ikke opp for tidlig. Et avlyst møte er ikke alltid et tegn på manglende interesse.
6. Bruk ikke tid på å overbevise folk som allerede er overbevist, og innse når slaget er tapt.

Hovedsak for lobbyistene

Statsbudsjettet er et viktig dokument for mange organisasjoner og grupper. Statsbudsjettet påbegynnes fra departementets side ett og et halvt år før det godkjennes i Stortinget. Budsjettbehandlingen i Stortinget skjer med stramme tidsfrister høsten før budsjettet skal tre i kraft. Det er vanlig at hver komité gjennomfører mange høringer med interesserte parter innen de forskjellige områder og budsjettkapitler før komiteen avgir innstilling til Stortinget.

Betydning

I Norge synes en del mennesker at profesjonell lobbyisme er upassende. I Brussel derimot er lobbyist en anerkjent yrkestittel. I Brussel arbeider mer enn 12.000 lobbyister på heltid, og mer enn 3000 kontorer er etablert for lobbyister. Internasjonalt opptrer nordmenn som knallharde lobbyister. I FN f.eks. sikret Norge seg plass i Sikkerhetsrådet ved hjelp av målrettet lobbyinnsats med kongen i spissen. Lobbyisme drevet av den rette måten, bygd på nøyaktig, saklig informasjon og etter aksepterte spilleregler, kan være viktig «motekspertise», og ha betydning i beslutningsprosessen. Praksis viser at det ikke bare er de store og økonomisk ressurssterke organisasjonene, men også små grupper som representerer såkalte svake grupper, som blir hørt

Guttorm Hansen skriver i sin bok: «-Der er det godt å sitte...» (1984):

«Det jeg har opplevd i Stortinget, har imidlertid fortalt meg at Stortinget i realiteten er mindre følsom for press enn mange later til å tro. Det er en stor grad av selvfølelse i dette huset, og det gjør at det ikke er så lett å få til forandringer selv med betydelig press, dersom huset får en følelse av at dette er høyst private interesser eller rene sektorinteresser ».

Åpenhet

Våren 2004 diskuterte man i Stortinget om lobbyistene som besøkte Stortinget skulle registreres. Både Europaparlamentet og Kongressen i USA har systemer for registrering av lobbyister. Målsettingen med denne registreringen - som i begge tilfeller er allment tilgjengelig - er først og fremst å sikre åpenhet omkring lobbyvirksomheten. Europa-parlamentet krever i tillegg at registrerte lobbyister skal respektere en «Code of conduct» (retningslinjer for god adferd), og Kongressen i USA har regler som har til hensikt å avdekke det økonomiske omfanget av lobbyvirksomheten. Forslaget om å registrere lobbyister i Stortinget ble avvist av flertallet med den begrunnelse at Stortinget pr. i dag er åpnet for innsyn. Stortingspresidenten formulerte det slik i

sitt innlegg «Heldigvis er det slik at vi lever i et åpent samfunn. Vi lever i et samfunn som er forholdsvis lett gjennomskiktig, og vi har et storting som gjennom alt sitt virke tilstreber størst mulig grad av åpenhet.

Vi har etter hvert fått utviklet et system med høringer i Stortinget, der så godt som alle høringer, så lenge det er praktisk mulig å gjennomføre det, er åpne, og der både presse, publikum og andre inviteres til å være til stede. Samtidig gis det ut oversikt over hvem som kommer til de åpne høringene for enten å bli konfrontert med sine meninger eller tilkjenne sine meninger. I tillegg blir stort sett alt som er av skriftlige henvendelser til Stortinget, herunder komiteene, registrert i Stortingets journaler og kan tilflyte dem som ønsker å skaffe seg oversikt».

Andre argumenter som talte imot en registrering, var at dette ville skape unødvendig byråkrati og kanskje flytte lobbyaktiviteten ut av Stortinget og til den private sfære. Dette syntes et flertall på Stortinget ville være en uheldig utvikling og en uheldig konsekvens av et slikt register.

Det er rimelig å se lobbyvirksomheten som en viktig del av vårt demokratiske system, selv om det selvfølgelig alltid vil være vanskelig å måle graden av påvirkning.